

Kántor Zsolt

Harap a trágyavilla

Hartay Csaba: *Éji magtár* című könyvéről

A költészet időszerűségéről lehet vitatkozni, de egy biztos, hogy Hartay Csaba lírája idő-szerű, olyannyira, hogy az *Éji magtár* című kötetét olvasva úgy találjuk: „az éjszaka állóvíz”, „Valaki biztosan számolja/ Lejegyzí a napokat”. S ez a két premissza Az éjszaka állóvíz című darabból, elég indokot ad arra, hogy konklúzióink ne legyen túl összetett, hanem csak annyi: Hartay úgy vált korszerűvé a mai magyar, kortárs irodalom élvonalában (nyugodt lélekkel leírhatjuk Róla eddigi öt könyvét ismerve), hogy különösebb erőfeszítést nem tett, az maradt, aki volt. Természetessége azért rokonszenves és hiteles, mert amellett, hogy folyton a tudunkra adja, otthon van a legpárabb verstani trükkök terén is, meg-megvillantja nyelvi leleménységét, prozódiai eszköztára nem merül ki formai allűrökben, beszédaktusai jelentésgazdagító erővel örvendeztetik meg a befogadót. Nyelvhasználatuk korunk köznap fogalmazásmódját stilizálja föl, de nem cicomáz, hanem inkább csak bekarikáz. Hangsúlyokat módosít, szünetet tart, jó ritmusérzéke van, tömörít és mindig a lényegre tör. De korántsem szűkszavú, épp elegendő magyarázatot fűz a dolgokhoz, csipetnyit csak, mint a sóból (és nem sózza el!): „Visszatérő üstökös csövája/ Házunkhoz autó érkezett/ Fénysávja a galaktikus tájon/ Kijelölhetetlen ékezet// Kimondhatatlan a távolság/ Ha fényévyire a közél/ Magamra akkor sem hagysz/ Ha azt hiszem nem létezel”. (Isten-nel a kertben)

Nála a *Küldetés* is küldetés-ellenes, ahogy erre rögtön ráérezni a sorok közé (be nem írt) kódból, figyeljük csak a szavak mögötti atmoszférát! „Barlangok orrlukai/ Fésületlen búzamezők/ Egyetlen ősi lélegzet/ A fel-feltámadó szél// Idegenek lábnyomai/ hegek az út porában/ Minden követő léptem/ Fájdalommal jár”.

Manapság, amikor a művi gépköltészet ugyanúgy hitelét veszítette, mint a balladai homály és a szürrealista fanyalgás, lám-lám magakelletés és szenvelgés nélkül is lehet költészetet csinálni. Hartay Csabát a küldetésstudat, mint olyan nem zavarta soha, sőt azt sem igazán értette, minek olyan nagy cécót keríteni neki. Magyarán békénhagyta őt, mint költőt az ilyen érzés, de a rend kedvéért írt róla egy opust, hátha hiányolni fogják a magyar tanárbarátság- és nénik, ha véletlenül rátalálnak az ő kötetekre. De belül sejtette, az igazi elhívás és maga a feladat benne van a szívében, nem kell arról sokat papolni. „Gondolatok, Történetek szálai/ A türelem cernái/ Az indulatok kitépelt varratái/ S a megbékélések/ Pontos öltései/ A függőség láncai/ A függés porázai/ Az idő/ Zsíros hajhálója/ A halál/ Sárba süppedt/ Ősz hajszálai/ Az utolsó elszakadás”. (Zsinórja van)

A költő számítógépes korunk anakronisztikus hőse, még képes rá, hogy higgyen valamiben, de kételyei számosak. Ugyanakkor nem látja értelmetlennek a beszédet, kézbe veszi az ígét, a főneveket és a szemantikát, bíbelődik a sorrenddel és kedvét leli a fogalmazásban. Az alábbi sorok is jókedvében íródhattak, mert zseniálisra sikerültek. „A szellemnek nincsen vére/ Baj sem érheti/ Széllel szemben indul/ test a testnek/ Így látja ő// A szellem hajnalban Nem kel/ lebeg/ lebeg tovább/ Kései reggelije/ Bárányfelhő-tejföl// S ha a szellem álmos/ befekszik melléd/ Szellemmel élsz/ Mondhatod/ Ha kérdik”. (Szellemtánc) Azt is megírja, milyen ellentmondásos, ha egy író elfelejt valamit, amit amúgy nagyon fontosnak vélt, ha eszébe jutott volna. „Egy-szerűen most nem megy/ Legközelebb/ Mindenhová magammal/ Visek egy kis füzetet/ Meg egy tollat/ És akkor biztosan/ nem kerülök ilyen/ kellemetlen helyzetbe”. (Kellemetlen helyzet)

A *Továbblépés* című Hartay-vers már akkor tetszett, amikor a Népszabadságban megláttam, most újraolvasva szintén megragad és fel-dob, igazi mű, lehet rá sokáig emlékezni, nem hagy békén napok múlva sem. „A távolság lencsége beparásodik/ Mellészobrok fénylenek/ A kerékpáros vízjáratyát húz// Az erkélyről kipöckölt csikk/ Sisteregyve alszik el a nedves avaron// A harangozó nyitva hagyja/ A torony ajtaját// A környéket besatírozza a szürkület/ A folyó elfolyik/ Elfogy/ A halak kirepülnek/ A meder begyógyul// A táj kibújik az évszakok alól”.

Az *Idealizmus* a másnaposság epigrammája, megrendítő tanulság: „Pedig valakinek/ Te is az ideálja vagy”. A *Hiányviszony* nagy vers, pedig rövid, de ez nem zavaró. A *Belenyugvás* kitűnő, központosítás nélküli életkép, nagyon film-szerű, ez is a kötet gyöngyszeme.

A *Szimbólum* több, mint metaforák egymásba fűzése, kollégiumi tájkép, bölcs megállapítással, mely szerint: „Az álom is folyékony”. A *Program* című vers is rövid, de életképes szöveg: „Kezemből/ A távolság távirányítója// lejjebb veszem a szelet/ Leoltom a napot// A Holdon élesítve/ Csillagos eget kapcsolok// Alvásra kattintok/ S leöltök egy álmot.”

A recenzió címében szereplő sor: „Harap rabol a trágyavilla” – az *Akár egy tófenéken* című versből való, a kötet egyik legerősebb textusa. Az istállók közötti hangulat vízalatti kivetítése megkapó lelemény.

Mindent egybevetve az *Éji magtár* egy jó könyv, érett verseskötet, érdemes olvasni, megmarad bennünk sok részlete, szelete, képe és íze. A könyv maga is egy műtárgy, szép tipográfiával, a borítón Korbely István festőművész alkotásával, színes, mégis visszafogott külsővel, ami megfelel a benne lakozó tartalomnak. Hartay Csaba megérkezett abba a stációba, ahonnan már csak fölfele van. Nagyon már nem tévedhet, ha folytatja az írást. Reméljük, igen. A versek arról tanúskodnak, hogy ez a fajta létezési mód, a vers, már életformájává vált.

(Pauz-Westermann Kiadó, *Cellödömlök*, 2006.)

Hartay Csaba *Éji Magtár* c. verseskötete felkerült a 77. Ünnepi Könyvhét hivatalos listájára, így könyvesbolti forgalomba június 8-án kerül. Az Ünnepi Könyvhét szarvasi eseményei között Hartay Csaba könyvének bemutatóját június 20-án, kedden 18 órától rendezik a Tessedik Sámuel Múzeumban.

Helytállás

Az árvízi helytállásért kifejezett köszönetekről már több ízben volt alkalmunk lapunk hasábjain beszámolni. Legutóbb Gyurcsány Ferenc miniszterelnök, Persányi Miklós környezetvédelmi miniszter és Lamperth Mónika belügyminiszter adományozott elismerő oklevelet Babák Mihálynak, Szarvas polgármesterének az árvízi védekezés során nyújtott kimagasló tevékenysége elismeréséül.

A Magyar Honvédség Szárazföldi Parancsnokságának parancsnoka az alábbi levelet juttatta el Babák Mihálynak:

Tisztelt Polgármester Úr!

Embert próbáló nehéz napokat tudhatunk magunk mögött, melyek során közös akarattal és fáradhatatlan munkával sikerült gátat szabni az áradó folyók eddig talán soha nem látott erejének.

A hatalmas víztömegekkel való küzdelem bezonyította, hogy a technika korszakában is az emberi helytállás, az egyén felelősségének a felismerése és az áldozatkész feladatvállalás a legfontosabb tényezője a védekezési munkálatoknak, az ár megfékezésének.

Meggyőződésem, hogy az elmúlt hetekben emberek ezrei és gépek százezrek százai – megóvva az érintett területek élet- és vagyonbiztonságát – eredményesen vették fel a harcot az árral.

Ebből az alkalmából szeretném kifejezni köszönetemet és elismerésemet Önnek, valamint munkatársainak azért a segítségért és együttműködésért, melyet a szárazföldi katonai szervezetek védekezésben részt vevő katonáinak nyújtottak. Az Önök és a civil lakosság önzetlen támogatása, odaadó gondoskodása nélkül a csapatok erőfeszítései sem lehettek volna sikeresek, s nem tudunk volna együttes erővel felülkerekedni az árhullámokon.